

NAUJIENOS

The First and Greatest Lithuanian Daily in America
NAUJIENOS
The Lithuanian Daily News
Published by The Lithuanian News Publishing Co., Inc.
1739 So. Halsted Street, Chicago, Ill. 60608
Haymarket 1-6100
Over One Million Lithuanian In The United States

Library of Congress
Periodical Division
Washington, D. C. 20540

ISŲ LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS UŽ TAUTOS LAISVĘ

THE LITHUANIAN DAILY NEWS

VOL. LXVIII

Price 25c

Chicago, Ill. — Ketvirtadienis, Thursday, May 21, 1981

Nr. 100

GIEREK PRISIPAZINO PRIE CHAOSO LENKIJOJ

SKIRTINGOS ŽINOVŲ NUOMONĖS DĖL NAFTOS SOV. SAJUNGOJE

DABAR NAFTOS UŽTENKA NE TIK VIDAUS RINKAI, BĖT IR EKSPORTUI

WASHINGTON (UPI). — Prieš ketverius metus Centralinė Žinių Agentūra, žinoma CIA vardu, išleido pranešimą, kad Sovietų Sąjungos naftos produkcija pradės mažėti, gi 1985 metais jai reikės kiekvieną dieną importuoti iš užsienio 3.5 milijono statnainčių. CIA buvo įsteigta Antrojo Pasaulinio karo metu, tikslu studijuoti priešot turimas bei gaunamas strategines medžiagas ir žaliavas. Vėliau agentūrai buvo pridėtos kitos pareigos, pavyzdžiui, invazijos į Kubą paruošimas ir vykdymas, kuris baigėsi Kiaulių įlankoje.

CIA raportas susilaukė kritikos iš Harvardo universiteto Rusijos tyrinėjimo centro. To centro direktorius Marshall Goldman, Wall Street žurnale ir New York Times dienraštyje rašo, kad rusai labai rūpestingai planuoja gamtos resursus. Jie turi tik investuoti daugiau kapitalo į jų išnaudojimą. Tai nereikia, kad rusai atsakyty savo tikslų Viduriniuose Rytuose, bet gi klaidinga galyoti, jog jie ten veržiasi dėl naftos.

Praeitą savaitę CIA kalbėjo Harvardo universitete įvykdytose diskusijose patvirtino direktoriaus Goldmano kai kurios duomenis ir pareiškė, kad 1977 m. raportas yra patikimas ir papildomas. Dabar Sovietų Sąjunga per vieną dieną išpumpuoja virš 12 milijonų statnainčių naftos, iš kurios 1.5 mil. statnainčių eksportuoja. Numatoma, kad 1985 m. ji išpumpuos per dieną tik 10 ar 11 milijonų statnainčių, gi anksčiau buvo numatyta tik 8 ar 10 milijonų.

Tačiau Maskva numato daugiau investuoti į naftos produkciją. Naujame plane projektuojama 1985 metais išpumpuoti nuo 12.4 iki 12.9 mil. statnainčių naftos.

Siaurės Airijoje IRA partizanai padėjo 1,000 svarų miną, ant kurios užvažiavo britų kariuomenės šarvuotas automobilis. Žuvo penki kareiviai.

Prez. Reaganas yra priešingas priivalomam šaukimui į kariuomenę. Jis keistų savo nuomonę, jeigu kariuomenei trūktų savanorių.

Manoma, kad dėl pinigų trūkumo Illinois valstijoje rudenį bus atleisti virš 5,000 mokytojų.

KALENDORĖLIS

Gegužės 21: Valentina, Puikė, Vaidivutis, Lituaris.

Saulė teka 6:25, leidžiasi 8:09. Oras šiltesnis, giedras.

NEW YORKO GYVENTOJAI GĄSDINAMI BOMBOMIS

NEW YORKAS. — Praeitą savaitę Kennedy aerodrome sprogsi bomba užmušė 19 metų tarnautoją. Antradienį buvo evakuotas 71 aukšto Chrysler dangoraižis. Jame esančios įvairios įstaigos laike 24 valandų gavo 96 grąsinimus bei pranešimus apie padėtas bombas. Policija ir FBI laike trijų dienų rado penkias dar nesprogusias bombas. Spėjama, kad jas padėjo puortorikiečių FALN organizacija, reikalaujanti Puerto Riko nepriklausomybės ir protestuojanti prieš JAV politiką Salvadore ir Pietų bei Vidurio Amerikoje.

Rastos nesprogusios bombos yra namų darbo. Sprogstama medžiaga yra įdėta į metalinį vamzді ir pajėgi užmušti arti esantį asmenį.

PASALINAMA KRIZĖ VIDURIO RYTUOSE

JERUZALĖ (UPI). — Iš Vidurinių Rytų ateina žinios, kad JAV atstovų P. Habibi sekasi diplomatinė misija šahui konfrontacijai tarp Sirijos ir Izraelio dėl SAM raketų įlpane.

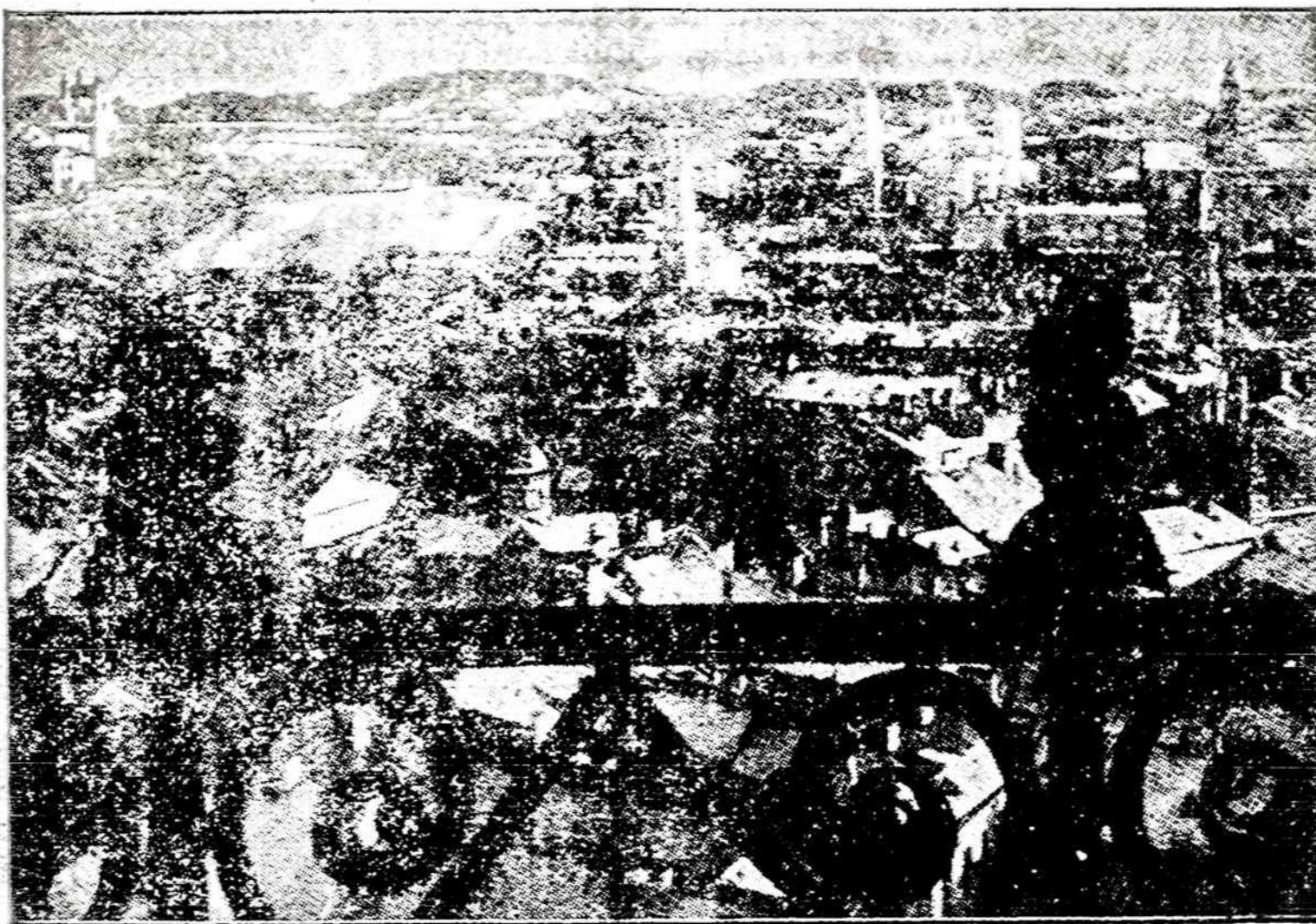
JAV pastarimų dalyvis Michael Sterner antradienį korespondentams pranešė, kad Egiptui, Izraeliui ir JAV pavyko principiniai susitarimai dėl Sinajaus srities priežiūros, kai sekančių metų balandžio mėn. Izraelio armija ten baigs okupaciją. Nutarta, kad tą sritį kontroliuos iki 2,500 vyrų tarptautinė kariuomenė, kurios pusę sudarys amerikiečiai. Sekančią savaitę į Kairo miestą atvyks Izraelio užsienio reikalų ministris Yitzhak Shamir paruošti sutarties tekstą ir jį pasirašyti.

Europos Bendrosios Rinkos administracija antradienį pranešė, kad šių metų pabaigoje gali būti 10 milijonų bedarbių. Tai sudarytų 9 nuosimčius visų dirbančiųjų. Dabar yra 7.5% bedarbių.

Helmut Schmidt

Kancleris Helmut Schmidt gauna šimtus telegramų iš Vokietijos socialdemokratų, kurie pritaria Š. Atlanto Sąjungai ir yra pasiruošę padėti V. Vokietijai kovoti prieš Sovietų invaziją.

Vilniaus miesto vaizdas

BRITAI NIEKAD NEBUVO NUTARĖ MAZINTI KRAŠTO APSAUGOS SUMŲ

KRAŠTO APSAUGOS MINISTERIS NIEKAD NEGRĖDEJO APIE PASICILYMĄ SILPNINTI APSAUGĄ

LONDONAS, Anglija. — Britų premjerė trečiadienio rytą paskelbė, kad kabinetas patvirtino įstatymą nutarimą atleisti laivyno ministrį Speed už neteisingų ir kraštui nenaudingų žinių skelbimą apie britų krašto apsaugas.

Britų krašto apsaugos sekretorius John Nolt pareiškė, kad jam niekas nepasileidė suma žinti krašto apsaugos išlaidas dvjėm, trim ar dešimčia milijonų dolerių. Jeigu kas turėjo tokius planus, tai pirmiausia turėjo tuos planus jam pasiūlyti, juos apginti, o tik tai vėliau pranešti premjeri ir visam kabinetui. Jis apie tokius pasiūlymus nieko negirdėjo, o britų spauda jau paskelbė, kad 15 britų karo laivų bus išimta iš apyvartos.

Britų vyriausybė, prisilaikydama Siaurės Atlanto Sąjungos karo ministerių nutarimų, ne tik sustiprins savo karių gynybą, bet sustiprins dar ir Europos apsaugą.

KRAŠTO APSAUGA BRITAMS SVARBIA

Britų kabinetas posėdžiavo dvi dienas. Pirmon eilėn britai laikosi Siaurės Atlanto Sąjungos nutarimų. Krašto apsaugos ministris dalyvavo Briuselio pasitarime, kur nutarta be atidėliojimo sustiprinti Europos valstybių karo atsargas. Kiekviena valstybė, sustiprinusi savo kariuomenės atsargas, galės geriau ginti kitus Š. Atlanto S-gos narius.

Briuselyje nustatyta, kad Sovietų karo vadovybė traukia savo dalinius į Vengrijos, Austrijos, Rumunijos ir Jugoslavijos pakraščius. Niekas nežino Sovietų karo vadovybės tikslų. Jie gali mestis į bet kurią pasienio valstybę. Jeigu Sovietų karo jėgos mestųsi į vakarus, tai būtų pradėtos taikyti Rusijai ir visoms Varšuvos Pakto valstybėms griežtos sankcijos.

Buvęs laivyno ministris paskelbė, kad britai rengiasi at-

naujinti savo laivyną. Keli britų laivai bus išvežti į dirbtuves ir atnaujinti. Juose bus įrengtos pačios naujausios susisiekimo priemonės. Jūreiviai turės mokėti naujas mašinas vartoti.

TURĖS BŪTI LIGONINĖJE DAR 30 DIENŲ

ROMA, Italija. — Popiežius Jonas Paulius II gana gerai jaučiasi, pradeda nerimauti, bet gydytojai tvirtina, kad ligoninėje jis dar turės prabūti 30 dienų.

Popiežius buvo labai rimtai sužeistas. Jis atsigavo, bet dar maitinamas maistingais skysčiais. Antradienį nutraukta pirmoji ligonio fotografija.

Antradienį popiežiaus sveikatos stovį patikrino šeši specialistai užsieniečiai, kurių tarpe yra du JAV gydytojai. Vėliau jie bendrai aptarė popiežiaus padėtį, bet dar nenusprendė, kaip jam bus daroma kita operacija.

Netrukus popiežius jau galės naudoti telefoną skambinti savo draugams ir pažįstamiems. Popiežius labai dėkingas visiems juos susirūpinusiems.

TRUMPAI IS VISUR

- Tarptautinės Darbo organizacijos centras Ženevoje paskelbė, kad birželio mėn. tarptautiniame suvažiavime Lenkijai atstovaus Solidarumo unijos vadas Lešek Valensa.
- Trečiadienį aukso uncija kainavo \$471.
- Kas rengiasi važiuoti į ruošiamą Karibų jūros ekskursiją, tai turi užsiregistruoti SLA centre iki liepos 25 d.
- Sąjungininkai Europą gins organizuotai, kad rusai neįsiveržtų nė į vieną Europos valstybę.
- Vladas Rasčiauskas grįžo iš Vilniaus antradienį.

Didelis JAV karo laivas, plaukdamas į Japoniją, įplaukė į japonų žvejų tinklus, pridarydamas nuostolius.

Damaske antradienį diplomatas Habibas tarėsi su Sirijos prezidentu. Izraelis sutiko priėmimą nesikabinėti, kol klausimas nebus išspręstas.

JAV palaiks keturis radarius lėktuvus Saudi Arabijai ginti.

Visos Siaurės Atlanto Sąjungos valstybės, išskyrus generolo Roger pranešimą, nutarė tuojau stiprinti visų valstybių apsaugą nuo rusų.

Japonijai pradėjus paveržti mažų automobilių pasaulinę rinką, Taijano vyriausybė ir biznieriui nutarė investuoti nemažai lėšų į elektrinių automobilių gamybą. Iki 1983 metų tikimasi pastatyti po 10,000 mašinų per metus.

Senato Teisingumo komitetas nutarė siūlyti papildyti konstituciją straipsniu, kuris reikalautų, kad vyriausybė balansuotų savo biudžetus.

Mobil naftos bendrovės pirmininkas pareiškė, kad Saudi Arabijos planas pakelti naftos kainą pagal esamą pasaulinę infliaciją, tikrumoje kovoja prieš ją. Dabar JAV moka \$34 už naftos statnainčių.

JAV lankosi Rumunijos užsienio reikalų ministris Stefan Andrei. Jis pakvietė prezidentą Reaganą atsilankyti Rumunijoje.

Izraelyje vyko kelios demonstracijos prieš kietą Begino liniją. Demonstrantai ragino ieškoti taikos, ne karo.

Kinija vėl apkaltino Vietnamą provokacijomis ir puldinėjimais. Hanojus atsiliėpė, kad Kinija pati kurstanti pasienio incidentus. Būk, Kinija vedanti agresyvią politiką ne tik prieš Vietnamą, bet ir prieš Laosą bei Kambodiją.

Tyrinėjimų duomenis nurodo, kad balandžio mėnesį amerikiečiai mažiau išleido prekių pirkti, o daugiau padėjo pinigų į taupymo sąskaitas.

BUVĘ MINISTERIAI TURĖS AISKINTIS LENKŲ TEISME

ISEIKVOJO FINANSINES ATSARGAS, RUSAMS UŽSAKINĖJO PAČIAS NAUJAUSIAS MAŠINAS

VARŠUVA, Lenkija. — Oficialus dabartinės lenkų valdžios pranešimas sako, kad Edwardas Gierekas, buvęs lenkų komunistų partijos pirmasis sekretorius, prisipažino prie įvairių svarbių valstybinių nusikaltimų. Jis, būdamas partijos priešaikyje, įsakinėjo ministeriams, kaip jie privalo tvarkyti lenkų ūkio, politikos ir socialinius klausimus. Kelias atvejais jis piktai panaudojo jam duotą galią, tuo privesdamas kraštą prie ekonominės, socialinės ir politinės suirutės.

Vyriausybės pranešimas nieko nesako, ar Gierekas bus traukiamas teisman, bet jis nurodo, kad kiti ministeriai turės aiškintis, kaip jie galėjo visą kraštą privesti prie tokio chaoso. Prieš dešimtį metų Vladislovas Gomulka norėjo pavertoti kraštą į gą prieš darbininkus, bet Gierekas, atvykęs į sostinę iš angliakasių srities, nušalinęs Gomulką su Maskvos sutikimu, pradėjo kitą tvarkyti ūkio, finansų užsienio prekybos ir darbininkų reikalus. Jis norėjo išgelbėti Gomulką nuo žiaurios teismo, bet dabar pats pateko neįtempto padėtin. Gomulka leismo išvengė, nes jis vykdė Maskvos patarimus. Galimas daiktas, kad ir Gierekas turės aiškintis su teisišiais ministrais.

Sovietų pareigūnai savo laiką kvietė Giereką atvykti į Maskvą ir papasakoti apie susitarimus naują padėtį, bet Gierekas atsakė ten vykti. Jis žinojo, kad Lenkijoje gali būti tirdomas ir teisišamas, bet jis parinko Lenkiją, vietoj Sovietų Sąjungos. Jis yra pasiruošęs aiškintis teisme, jeigu bus pakviestas teismu.

Vyriausybės paskirti tardomajai komisijai E. Gierekas prisipažino didelių skolų, užtrauktų Lenkijai. Jis tikėjosi atgaivinti, sumoderninti Lenkijos ūkį, gavo dideles paskolas, pirkė mašinas, bet nemokėjo jų naudoti. Dalį mašinų užsakė rusai. Jas išsivežė, bet iki šio metu už jas dar nieko nemokėjo. Visus šiuos dalykus turėtų kelti viešumon, bet pačiai Lenkijai dabartiniu metu nepatogu tokius klausimus kelti viešame teisme. Ypač, kai liudininku yra Edwardas Gierekas.

Komisijai buvo įsakyta nustatyti, kas yra atsakingas ne tik valstijoje, bet ir gyvenamoje apylinkėje. Gierekas buvo privestas vykdyti Sovietų valdžios paskirtų žmonių įsakymus, bet apskrityse ir apylinkėse atsakingi buvo vietos partijos nariai, pasiėmę atsakomybę už daromas pakaitas.

Aiškėja, kad Lenkijos Solidarumo unija yra pasiruošusi bendradarbiauti su dabartine vyriausybe, bet ji dar ir šiandien reikalauja, kad iš atsakingų vietų būtų pašalinti visi dideles privilegijas pasisavinusieji partijos ar valstybės administracijos vadai.

Solidarumo unija suorganizuoti Lenkijos darbininkai yra pasiruošę atstatyti Lenkijos ūkį ir sustiprinti finansus. Darbininkai yra įsitikinę, kad tikrai jie, o ne jokia kita visuomeninė grupė, pajėgs sutvarkyti ūkį.

GERI ZENKLAI AMERIKOS EKONOMIJOJE

WASHINGTON (AP). — Komercijos departamentas antradienį pranešė, kad nacionalinė produkcija per šiu metų pirmuosius tris mėnesius padidėjo net 8.4%. Tai didžiausias padidėjimas trj metų laikotarpyje.

Analizuotojai spėlioja, kad antrąjį metų ketvirtį produkcija sumažės.

Pietų Afrikos ir JAV santykiai gerėja. P. Afrikos užsienio reikalų ministris R. Botha lankėsi Baltuosiuose Rūmuose ir kalbėjo su prez. Reaganu.

naudoti. Dalį mašinų užsakė rusai. Jas išsivežė, bet iki šio metu už jas dar nieko nemokėjo. Visus šiuos dalykus turėtų kelti viešumon, bet pačiai Lenkijai dabartiniu metu nepatogu tokius klausimus kelti viešame teisme. Ypač, kai liudininku yra Edwardas Gierekas.

Komisijai buvo įsakyta nustatyti, kas yra atsakingas ne tik valstijoje, bet ir gyvenamoje apylinkėje. Gierekas buvo privestas vykdyti Sovietų valdžios paskirtų žmonių įsakymus, bet apskrityse ir apylinkėse atsakingi buvo vietos partijos nariai, pasiėmę atsakomybę už daromas pakaitas.

Aiškėja, kad Lenkijos Solidarumo unija yra pasiruošusi bendradarbiauti su dabartine vyriausybe, bet ji dar ir šiandien reikalauja, kad iš atsakingų vietų būtų pašalinti visi dideles privilegijas pasisavinusieji partijos ar valstybės administracijos vadai.

Solidarumo unija suorganizuoti Lenkijos darbininkai yra pasiruošę atstatyti Lenkijos ūkį ir sustiprinti finansus. Darbininkai yra įsitikinę, kad tikrai jie, o ne jokia kita visuomeninė grupė, pajėgs sutvarkyti ūkį.

GERI ZENKLAI AMERIKOS EKONOMIJOJE

WASHINGTON (AP). — Komercijos departamentas antradienį pranešė, kad nacionalinė produkcija per šiu metų pirmuosius tris mėnesius padidėjo net 8.4%. Tai didžiausias padidėjimas trj metų laikotarpyje.

Analizuotojai spėlioja, kad antrąjį metų ketvirtį produkcija sumažės.

Pietų Afrikos ir JAV santykiai gerėja. P. Afrikos užsienio reikalų ministris R. Botha lankėsi Baltuosiuose Rūmuose ir kalbėjo su prez. Reaganu.

Generolai, Francisco Franco režimo šalininkai, norėjo nuversti karalių, bet Ispanijos pulkininkai ir aviacija pritaria demokratinei tvarką ginančiam karaliui Juan Carlos.

SANTA MONICA, CALIFORNIA

PAGERBIS VISUOMENININKĖ A. DEVENIENĖ

Alena Devenienė

Gegužės 21 d. Santa Monica mieste J. ir E. Sinkių rezidencijoje rengiamas pobūvis visuomenininkei Alenai Devenienėi pagerbti. Paštu atėjo kvietimas dalyvauti. Išpausdintas gražiai. Kviečia Rengėjų komitetas, bet kas jį sudaro: organizacijų atstovai, ar tik privacios iniciatyvos žmonės — nepažymėta. Taip pat nieko nepasakytą, kokia to pagerbimo pobūvio programa. Yra komiteto telefonas. Prieš rašydama Naujienoms, mėginau pasiteirauti — gauti atsakymą į čia paminėtus klausimus, bet, nors kelera kartų per dvi dienas skambinau, niekas neatsiliepė.

Alenos Devenienės visuomeninė veikla reiškiasi per metų metus. Ilgas sąrašas organizacijų, kurių vadovybėje yra dirbusi. Keliausi ir po pasaulį į įvairias tarptautines organizacijų konvencijas. Daug prakalbų pasakytą kultūrinės ir šalpos veiklos temomis. Viso to į korespondencinio rašinio rėmus nesutalpinsi.

Alena Devenienė buvo tarp tų pirmųjų drąsių lietuvių, kurie kėlė balsą prieš Lietuvos okupaciją. Ji aiškino Amerikos lietuviams, į kokią baisią padėtį pateko Lietuva ir jos žmonės okupanto Sibiran tremiamie. 1943 m. Amerikos lietuvių konferencijoje Pittsburgo mieste ji pasakė prakalbą, išaiškinančią, koks tragingas likimas ištiko Sibiran tremtuosius. Ta jos prakalba vėliau buvo brošiūrele išpausdinta ir paskleista tarp Amerikos lietuvių. Vėliau, New York'e buvusiam lietuvių kongrese, ji išsklė mūšį, jog reikia kreiptis į Amerikos kongresą, kad išstirtų Sovietų Są-

jungos vykdomą terorą Lietuvėje. Ir tas sumanymas buvo įgyvendintas vadinaimosios Kersteno komisijos tyrinėjimais.

Spaudos darbuose

Ne tik prakalbų sakytoja, bet įvairiai mūsų spaudai daug straipsnių yra parašiusi Alena Devenienė, 1950 metais buvo pradėtas leisti savaitraštis "Lietuvių kelias". Alena ir Mykolas Deveniai jį įkurdino savo ūkyje Waterbury, ten įrengdami spaustuvcę. Taip Devenių namai pasidarė ne tik iš Vokietijos atvykusių lietuvių postovio ir prieglobsčio vieta, bet ir kai kurių inteligentų darbo vieta prie leidžiamo laikraščio. Deja, po kiek laiko susidarė kliūčių ir su 36-tu numeriu laikraščio gyvastis išsibaigė.

Vėlesniais laikais išgirdome, kad įsteigtas stambios pinigų sumos Devenių kultūrinis fondas ir jau yra išleista keletas knygų.

Gerbiant Aleną Devenienę, prisimintinas ir jos mirusis vyras dr. Mykolas Devenis, kuris su žmona rėmė kultūrinis ir politinius darbus, praneimavo daug spaudos.

Prieš keliolika metų Los Angeles Sv. Kazimiero parapijos kieme sekmdadieniais tarp žmonių vaikštinėdavo nejauna moteris — Agnieška Gylienė. Dabar jau ir jos nebėra gyvųjų tarpe. Ji nešiodavosi keletą "Draugo" ir "Darbininko" numerių. Kas norėdavo, tam tu laikraščius duodavo, paraginudama užsisakyti. Vargu ji buvo raštinga, nes jos nužiūrėta galima prenumeratorių siugdavo pas Vacelį, kaip jį knygdų pardavėją Prigintą vadindavo, o Vacelis laikraštį išrašydavo.

Kartą Agnieška pasiūlė dak tarui Devenium "Draugelį", t. y. "Draugą" užsisakyti. Dak taras atsakė, jog turi "Draugą" ir bendrai 30 įvairių laikrašių į jo namus alnešama. Agnieška savo išmintimi tarusi, jog neteisybė, kad būtų 30 lietuviškų laikraščių.

Tą nuotykį tą pačią dieną parapijos kieme dr. Devenis man papasakojo. Turėjo susirašęs 27-nių laikraščių pavadinimus, bet užmiršęs kitus, iki 30 nebesurenkė. Padavė man tą sąrašą tardamas: "Tu esi buvęs pas mus. Matai, kokius laikraščius gauname, pažūrėk, katrą užmiršau". Tą sąrašą lengvai papildžiau iki 50.

Milijonai ir kultūra

Dabar laikraščiuose pradėjo garsėti Santa Monica mieste gyvenę lietuviai milijonieriai. Kartą tame mieste man besitariant, viena šeima išiprasė, kad nors trumpai užėčiau jų namų apžiūrėti. Išvedžiojo po visus kambarius,

Puošnybė didelė, bet niekur nepamaciai nei knygos, nei lietuviško laikraščio. Butų butus tvarkant, nuomos pinigus skaičiuojant, nebėra laiko spaždai. Tai didelė priešingybė, ką mačiau Devenių bute, kuriame lietuvių spaudos apstu.

Lietuviškieji laikraščiai laikas nuo laiko persipausdina is amerikiečių sensacijų spaudos, kaip vienas prie Atlanto užaugęs hetuvis po pasaulį skraido, sporto varžybose šimtus lūkstanciu lamedamas. Čuna net ir žinų, kiek jis turi orangių automobilių, kaip laisvą laiką praleidžia, bet nė viena iki šiol lietuvių kultūros ar politikos organizacija, ne vienas laikraštis nėra pasiskelbęs, kiek į jų izdą per tinklinio raketą centelių įskambėjo.

Aleną Devenienę pagarbiant trumpai prisimintama jos veiklos broožai, prisimintas ir jos mirusis vyras, nes jų darbai daug kam galėtų būti paskatintimu lietuviškon veiklon jungtis.

J. Klausekts.

JURG MEISTER

LIETUVOS LAIVYNAS

(Tešiny)

Lietuva iš Latvijos gavo mažą Šventosios uostą.

Toliau jaunosios valstybės gyvenimas buvo sudrumstas ilgos ir komplikutos kovos su politinėmis intrigomis ir kova kautynių lauke su rusais ir lenkais, kaip ir vokiečiais, būtent, su jų eksponentais generolo von der Goltzo ir gudų avantiuristo Beromonto Avalovo kariuomene, kuri, galų gale, buvo nugalėta ir išvaryta. 1920 metais Lietuva pasirašė taiką su Maskva. Lietuvos kariuomenė buvo tuo lai-

Sąryšy su rusų — lenkų karu 1919-1920 metais, lenkai buvo piversti laikinai palikti Vilnių, kuris buvo rusų užimtas ir pagal 1920 metų, liepos mėn. 12 d. sutartį, pažadėtas Lietuvai. Kai nugalėtojai lenkai 1920 metais spalio 9 dieną vėl užėmė Vilnių, jie ten rado lietuvių kariuomenę, kurią jie po įvykusių kautynių išvarė. Tuo Maskva pasirūpino sukurti kovos židinį

Devenių dvaras Lietuvoje

ku apie 60.000 (Tuo metu, kai lietuviai, tarnaudami caro kariuomenėje, turė o 1914-18 kare paaukoti 20.000 karių už svetimmo krašto interesus, kautynėse už nepriklausomybę žuvo 1.436 vyrai.) vyrų sudeties ir turėjo daugiau kaip 48 artilerijos pabūkus, 450 kulkosvaizdžių, 4 tankus, 1 salvuotą traukinį ir 18 lėktuvų, bet priešingai Est jai ir Latvijai, ji neturėjo jokios jūrinės karo jėgos, nes tik 1921 metais

tarp Lietuvos ir Lenkijos, kuris neleido bet koki politiką ir karių bendradarbiavimą (Lenkija pretendavo taip pat ir į Klaipėdos kraštą, kad tuo būdu gauti antrą išėjimą į Baltijos jūrą ir iš visų pusių apsuptų Rytų Prūsus).

1938 metais Varšuva ultimatumo būdu priverė Lietuvą sudaryti su ja diplomatinis santykius, bet jau 1939 metais spalio mėn. rusai perleido Vilnių Lietuvai, po to, kai pastaroji sutiko užleisti sovietams bazes savo teritorijoje.

LIETUVOS KELIAS Į JURĄ

Tuo metu, kai Estija valdė toki poikų uostą kaip Talinas (Reval), o Latvija turėjo Rygą. Duenaptuende ir Liepojos uostą. Lietuva neturėjo tinkamo prekybos uosto ir buvo priversta savo užsienų prekybą vesti arba per Klaipėdą, arba per Latvijos uostus. Tam tikrų ūrybų rezultate Lietuva 1921 metais atgavo iš Latvijos šventosios uostą, kaip simbolišką išėjimą į jūrą, kad patenkintų Lietuvos istorinį reikalavimą — turėti miosavą uostą. Tačiau, atrodo, kad Lietuvoje nėduvo mąnyta greitu laiku (skubiai) išvystyti šventosios uostą (Senuose dokumentuose šventosios uostas buvo vadinamas Helgaw, arba Helliger-Aa (Šventoji janka, ar-

Alena Devenienė su vyru Mykolu prie Devenių namo Santa Monica mieste.

ba Šventoji Aa, mano vertimas, O. U.) ir XVI amžiaus bėgyje ten buvo vedama tam tikra mainų prekyba, kuri buvo žalinga kaimyniniams uostams Klaipėdai ir Liepojai. Pasekmė buvo ta, kad tų uostų gyventojai pakartotinai mėgino užblokuoti uostą akmenimis. 1639 metais karalius Vladislavas uždraudė bet koki susisiekimą su šventosios uostu ir XVIII šimtmečio bėgyje tą užneštą smėliu uostą aplankydavo vien tik maži žvejų laivai. Lietuva planavo pagilinti uostą iš pradžių iki 3,5 metrų dėl pakrančių žvejų laivų, po to — iki 5 metrų didesniems jūros žvejų laivams ir ga-

leležinkeliu ir vandens keliu Nemunu.

Klaipėdos kraštas, kuris beveik 500 metų priklausė Prūsams, buvo 1919 metais, Versalio sutarties 998, atskirtas nuo Prūsijos ir paliktas sąjungininkų valdžioje. Kraštas turėjo tuo metu apie 140.000 gyventojų ant 2565 m. (atrodo, čia bus spaudos klaida, turėtų būti km, mano pastaba, O. U.) ir buvo perduotas prancūzams. Ką Prancūzija turėjo atėyti padaryti su tuo kraštu, buvo, matomai, neaišku; atrodo, kad buvo norėta susilpninti Vokietiją ir padaryti jai tam tikrą žalą, bet ne sustiprinti Lietuvą. 1920 metais sausio mėn. į Klaipėdą atvyko prancūzų 21 jegerių batalionas ir valdydamą perėmė generolas Odry. Šis sprendimas nepatenkino nei Vokietijos, nei Lietuvos reikalavimų; Klaipėda tuo būdu pavirto nepriklausoma muto apygarda, bet Klaipėdos gyventojai nesudarė kokią tai atskirą tautybę; viskas pavirto tam tikru "valstybes fragmentu".

Šio straipsnio rėmuose nėra galima išurti, arba įvertinti klausimą, kiek pagrįsti buvo Lietuvos reikalavimai Klaipėdos azvilgiu ir ar Klaipėdos krašte buvo tam tikra vokiečių, arba lietuvių mažuma, kokio didumo ta mažuma buvo ir ar ji buvo teisėtai traktuojama. Visai teisinga, kad Lietuvai žūt-būs buvo reikalingas uostas, bet reikalinga statyti klausimą, ar politškai buvo protinga išristi ta reikala ginklų jėga ir tuo iššaukti Vokietijos priešingumą, Prancūzijos kerštą, kaip ir Latvijos pavydą, kuri tokiu būdu nustojd dalties Lietuvos tranzitinio susisiekimo.

1923 metais, sausio 10 dieną, nuštant, Lietuvos partizanai, daliniai civiliai aprengti kareiviai, įžengė į Klaipėdos kraštą ties Laugszargen, Deutsch-Krottinger ir kitose vietose. Apie 200 vyrų prancūzų igula atstiraukė į Klaipėdos miestą, kur ji, po silpno pasipriešinimo, sausio 16 dieną kapituliavo. Įžengusių į

Klaipėdos kraštą lietuvių skaičius siekė nuo 5,000 iki 6,000 vyrų ir būtent, dalinai iš 3-čio pėstininkų ir 2-to kavalerijos pulkų (Prancūzai nustojd vieno užmušto ir dviejų sužeistų, lietuviai du žuvusius; pagal kitus davinius — 6 užmuštus).

1923 metais sausio 23 dieną į Klaipėdą įplaukė prancūzų linijinis laivas "Voltaire" su kariuomene, bet po visos eilės derybų sąjungininkų Ambasadorių Konferencija vasario 16 dieną nusprendė perduoti Lietuvai Klaipėdos kraštą ir vasario 19 dieną prancūzai paliko Klaipėdą. Tuo žygiu buvo pašalintas ir Lenkijos planas įsirengti sau Klaipėdoje antrąjį išėjimą į jūrą. Toks klausimo išrišimas negalėjo, žinoma, pataisyti ir taip jau įtemptus Lietuvos — Lenkijos santykius (laikraštį "Keleivis" 1.56 paskelbti daviniai kad Lenkija pasiuntė karo laivą į Klaipėdą, kurį apšaudė lietuvių kariuomenė, atrodo, neatatinka tikrenybė).

LIETUVOS PAKRANČIŲ APSAUGOS ORGANIZACIJA

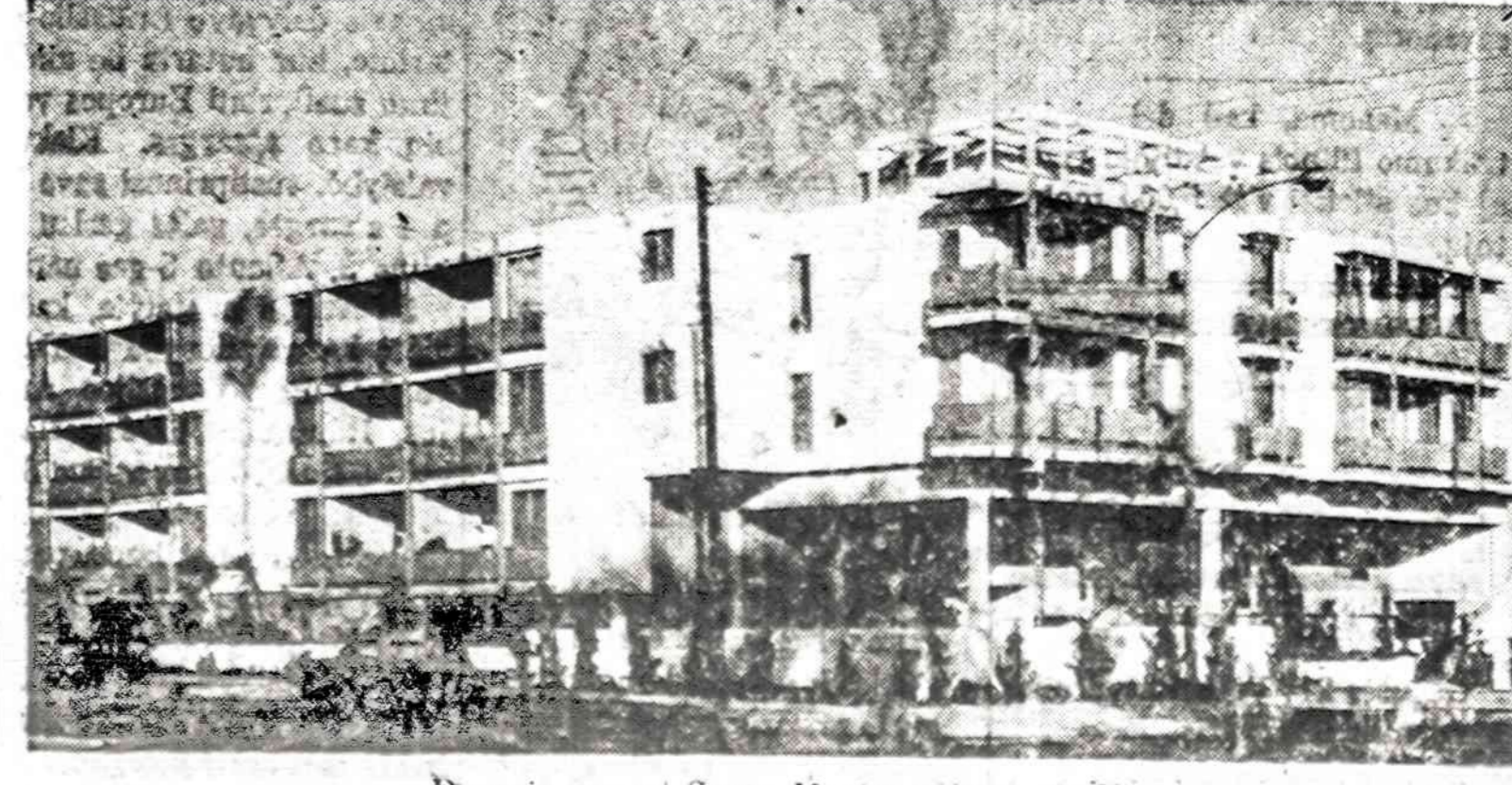
Su Klaipėda Lietuva gavo ne tik uostą, bet ir tam tikrą skaičių uosto laivų ir tuo būdu pasidarė būtina įsigyti reikalingas plaukiojimo priemones, kad ir jūroje galėtų pravesti Kauno — režimo nusistatymus. Tuo būdu 1923 metais liepos 14 dieną Klaipėdos mieste buvo suorganizuota pakrančių apsaugos įstaiga, kuri priklausė Lietuvos Vidaus Reikalų ministerijai. Ši įstaiga iš pradžių, disponavo 2 motoriniais laivais "Savanoris" ir "Lietuvaitė". 1924 metais buvo nupirktas dar vienas motorinis laivas "tačiau visi šie laivai tiko būti vartojami vien uosto ribose ir seklame vandenyje, pagal Baltijos jūros krantus.

(Bus daugiau)

— Dail. Jonas Tričys sukūrė labai gražų ženklą — emblemą kan. Vaclovo Zakarasko 50 metų kunigystės sukakčiai paminėti. Minėjimas įvyks gegužės mėn. 31 dieną.

Devenių šeima 75 metų žyvakties proga. K. Bobelis su žmona, dr. A. Devenis su žmona ir anūkai.

Devenių namai Santa Monica mieste, Calif.

SVENTO RASTO TYRINETOJAI duoda veltui kietais virstais irsių knyga apie šventąjį Raštą. Pirmi atėjusieji Naujienas galės gauti: 1) "Amžių planą", 374 psl., vardu rodyklės, arba 2) "Kasdieninė dangiškoji maitinimas", 200 psl., kasdieniniai pamokymai, arba 3) "Laikas prisitariamo", 308 puslapių.

Knygas veltui gaus pirmi atėjusieji. Kas norės daugiau šios rūšies knygų, tai prašoma kreiptis į:

SVENTO RASTO TYRINETOJAI
5421 So. Mozart Avenue,
Chicago, IL 60632

DR. PAUL V. BARGIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Westchester Community Clinics
Medicinos direktorius
243 S. Main Street, Westchester, IL
ALANDOS: 3-9 darbo dienomis
nuo 8:30 iki 12:30 val. ir 1-3 val.
Tel. 562-2727 arba 562-2728

DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS.
SPECIALYBE: AKIŲ LIGOS
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą.

DR. FRANK PLECKAS
OPTOMETRISTAS
KALBA LIETUVISKAI
2618 W. 71st St. Tel. 737-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinius
ir "contact lenses".

DR. LEONAS SELBUTIS
INKSTŲ, PUSLES IR
PROSTATOS CHIRURGAS
2636 WEST 63rd STREET
Valandos: antradienį 1-4 popiet,
ketvirtadienį 5-7 val. vak.
Otsio telefonas: 776-2880,
Rezidencijos tel.: 448-5545

FLORIDA
DR. C. K. BOBELIS
Prostatos, inkstų ir šlapimo
takų chirurgija.
5025 CENTRAL AVE.
St. Petersburg, Fla. 33710
Tel. (813) 321-4200

PERKRAUSTYMAI
MOVING
Leidimai - Pilna apdrauda
ZEMA KAINA
Priimam Master Charge
ir VISA kortele.
R. SERENAS. Tel. 925-8063

MOVING
Apdraustas perkraustymas
iš įvairių atstumų.
ANTANAS VILIMAS
Tel. 376-1882 arba 376-5996

SOPHIE BARCUS
RADIOJO ŠEIMOS VALANDOS
Visos programos iš WOPA,
1490 kil. A. M.
Lietuvių kalba: kasdien nuo pirmo
dieno iki penktadienio 4:00-4:30
val. popiet. Seštadieniais ir sekma-
dieniais nuo 8:30 iki 9:30 val. ryto.
Vedėja - Aldona Daukas
Tel.: HEmlock 4-2413
7159 So. MAPLEWOOD AVE.
CHICAGO, IL 60629

"Lietuvos Aidai"
KAZĖ BRAZDŽIONYTE
Programos vedėja
Kasdien nuo pirmadienio iki penk-
tadienio 8:30 val. vakaro.
Visos laidos iš WCEV stoties,
banga 1450 AM.
St. Petersburg, Fla., 12:30 val. p.p.
iš WTIS stoties, 1110 AM banga.
2646 W. 71st Street
Chicago, Illinois 60629
Telef. 778-5374

**PATS SKAITYK IR DAR KI-
TUS PARAGINK SKAITYTI
DIENRAŠTĮ "NAUJIENOS"**

**Antanas Kazaitis
sveikina savo
draugus**

Šiandien švenčiu savo 88 me-
tų sukaktį. Sveikinu visus drau-
gus ir pažįstamus, kurie sulau-
kė 80 metų ar daugiau. Su jau-
nesniais nėra ko prasidėti, nes
jū yra labai daug. Blogiausia,
kad jie dar neturi gyvenimo pa-
tirties ir neatskiria gero nuo
blogo. Su 80 metų sulaukusiais
gali rimtai pasikeisti nuomonė-
mis, nes jie kalba tikrai apie
rimtus, jų pačių patirtus da-
lykus.

Aš skaitau Naujienas, nes ži-
nau, kad jos parašo teisybę. J.
kartais negera, bet geriau žinoti
teisybę, kad ir negerą, negu
suktą melą.

Mes žinom, kad Naujienos yra
mūsų laikraštis teisybei pasa-
kyti. Jos ją pasako taip, kaip
mes suprantam. Jas skaitau nuo
pirmo numerio. Kiekvienais me-
tais pasikalbėdavau su dr. Pijū-
mi Grigaičiu. Jis man pasaky-
davo daug teisybės, o aš jam
taip pat pasakydavau.

Tais laikais, kai jos kūrėsi, tai
aukščiau dešimt dolerių. Da-
bartinim akim, tai nedidelis pi-
nigas, bet tais laikais tai buvo
mano savaitinis uždarbis. Tada
man už darbą mokėdavo 25 cen-
tus ir val. Per savaitę uždirbda-
vau \$10. Pagrindan turėtų būti
savaitės uždarbis. Taip aš, pagal
seną paprotį, ir padariau. Atne-
šiau \$50, nes tiek aš uždirbu.
Bet aš mažai uždirbu. Dabar
yra mūsų tautiečių, kurie į va-
landą uždirba \$10.

Kai paskaitau laikraštį, kad
davė \$5, o jūs parašote, tai ir
galvoju, kad čia jaunų darbas.
\$5 tai valandos darbas. Per va-
landą, tai pas jus stogo nepa-
taisysi, sienų nenudažysi, langų
neaptvarkysi. Mano amžiaus
žmonės taip nedaro. Tai ne rim-
ta parama. Mes taip nedaryda-
vome.

Linkiu Jums sėkmės ir pra-
neškite mums nuogą teisybę,
kaip ją rašydavote iki šios die-
nės.
Antanas Kazaitis

**PATS SKAITYK IR DAR KI-
TUS PARAGINK SKAITYTI
DIENRAŠTĮ "NAUJIENOS"**

A. A.
ANTANINAI ŠUOPIENEI
mirus,
gily skausmą pergyvenančius: jos vyrą VINCĄ, sūnų
VYTĄ su šeima ir artimuosius širdingai užjaučiu ir
kartu liūdžiu.
JUSTINAS NAUJOKAS

VANCE FUNERAL HOME
1424 South 50th Avenue
Cicero, ILL. 60650
Tel.: 652-5245
TRIJŲ KOPLYCIŲ LAIDOJIMO SERMENINĖ
Patarėjai ir laidojimo direktoriai:
JEAN VANCE ir GEORGE ŠORINI
Aikštės automobiliams pastatyti

NAUJI KAPAI
(Tėsinys)

† Ursulė Balvočienė, mazer-
kiškė, 81 m. mirė 23. 8. 80, Bra-
zilijoje. Liko 3 vaikai su šeimo-
mis ir brolis, visuomenės veikė-
jas, kap. Jz. Čiuvinškas su
žmona.

† Aleksandras Kernagis, any-
kšietis, 69 m. mirė Kaune 12. 5.
80. Velionis buvo pasižymėjęs
dramos aktorius. Už nuopelnus
scenos menui apdovanotas TS-
RSB medaliais ir aukščiausios Ta-
rybos Prezidiumo garbės raštas.
† Balys Valentinavičius, 65
m., sirgdamas Parkinsono liga
buvo pasiėmęs nuo lietuvių,
gyveno vienišas, rastas negyvas
parke, Australijoje.
† Marija Bernotienė, 75 m.
mirė Australijoje. Liko dukterė
Aldona.

† Antonina Jonelytė Indrė-
tėnė, panevėžietė, 67 m. mirė
Australijoje. Liko vyras Petras
ir 3 dukros su šeimomis.
† Pranas Balaišis, kamajiš-
kis, 77 m., mirė 21. 9. 80 Beriso
mieste Palaidotas Beriso ka-
pirose. Liko žmona Ona Dagytė
ir duktė Rosa su žėma.
† Barbora Šerkšnienė, 78 m.,
8. 8. 80 mirė Urugvajuje.
† Jonas Karpavičius, anykš-
ietis, 97 m. mirė 3. 8. 80 JAV.
Jo žmona Konstancia Skistimai-
tė mirė gerokai ankščiau. Liko
duktė Olga su žėma ir brolis
Pranas L. utvijoje.

† Arnaidas Mamaitis, Kaune
būvęs Komercinio banko tarnau-
tojas, mirė 8. 6. 80 V. Vokietijo-
je.
† Algirdas Kudirka, dailinin-
kas, 65 m. mirė Australijoje.
† Jonas Kalvaitis, 90 m. mirė
9. 9. 80. JAV. Laisvė patalpino
blatu nekrologą, su nuotrauk-
omis, prašant apie velionies visu-
meninę veiklą. Liko dukterė Ama-
lija su šeima.
† Bronė Štėlpaite Obelūnienė
v. Iškaviškienė, 73 m. mirė 18.
3. 80. Brazilijoje. Liko 5 vaikai
su šeimomis.

Ikyrūs Pietų Čikagos įsibrovėliai

CHICAGO, ILL. — Prieš tris
savaites du įsibrovėliai įsiveržė
į 74 metų amžiaus Wiltat Hobbs
namą, esantį 13908 S. Central
Park Ave., ir butą applėbė.

Atrodo, kad tie patys užpuo-
likai buvo įsitikinę, kad name
dar buvo vertybių, kurias ver-
tėjo išsinešti. Praėjo šeštadienio
vakarą jiedu ir vėl pasibeldė į
namo duris. Senis laukė užien-
tancio kaimyno, pro langelį ne-
pažiūrėjo ir duris atidarė. Jis
nustebo, kad buvo ne kaimynas.
Buvo du. Vienas atkišo revolve-
rį ir įsakė įsileisti į vidų. Hobbs
atpažino vieną, buvusį prieš tris
savaites. Šį kartą senas Hobbs
buvo pasiruošęs. Jis išsitraukė
ginklą iš užpakalinės kelnių ki-
šenės ir paleido 8 kulkas į įsi-
brovėlius. Įsibrovėliai taip pat
sovė. Viena kulka pataikė į
Hobbs krūtinę.

Tuo tarpu įsibrovėliai pasilei-
do bėgti. Jie atvyko anksčiau
pavogtu Hobbs automobiliu, sto-
vėjusiu gatvėje prie namo. Jie
lipo į mašiną ir nuvažiavo.
Hobbs išpylė visą apkabą, bet
nežino, ar jis bent vieną kulka
pataikė įsibrovėliams. Jis vis
dėlto pajėgė pašaukti brolių, o
tas — policiją, kuriai sužeistasis

pajėgė papasakoti, kaip tie įsi-
brovėliai bandė įsibrauti ir kaip
jis juos ugnimi sutiko. Jis ma-
nė, kad jiems pataikė, bet ne-
supranta, kaip jie galėjo sėsti į
mašiną ir pajėgė nuvažiuoti.
Policija kraujuojantį senį nu-
vežė į artimiausią ligoninę. Jis
spėjo policijai papasakoti apie
užpuolimą, bet gydytojai sužeis-
to žmogaus nepajėgė išgelbėti.
Jis mirė.
Policija bando surasti žiau-
rius užpuolikus. Stebėtojas

MEDICAL FACTS
WHAT IS THE FASTEST GROWING
HEALTH CARE PROFESSION-AND WHY?

D.O.S.
OSTEOPATHIC MEDICINE/
DOCTORS OF OSTEOPATHY,
D.O.'S, WILL MORE THAN
DOUBLE THEIR PRESENT
NUMBER—GROWING FROM
18,000 TODAY TO MORE
THAN 36,000 PHYSICIANS
IN THE NEXT 20 YEARS!

D.O.'S ARE FULLY LICENSED TO PRESCRIBE
DRUGS, PERFORM SURGERY AND UTILIZE
ALL OTHER SCIENTIFICALLY ACCEPTED
MEANS FOR TREATING INJURY AND DISEASE,
INCLUDING THE USE OF MANIPULATIVE
THERAPY.

PRIMARY REASON
FOR THE PROFESSION'S
RAPID GROWTH IS THE
EMPHASIS IT PLACES
ON TRAINING GENERAL
PRACTITIONERS.

ALTHOUGH ONLY FIVE
PERCENT OF THE PHY-
SICIAN POPULATION,
D.O.'S PROVIDE TOTAL
HEALTH CARE FOR MORE
THAN TEN PERCENT OF
THE PUBLIC, SOME 20
MILLION AMERICANS!

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIUS
CHARLES STASUKAITIS
VESINAMA LAI DOTUVIŲ KOPLYCIA
— GORDON FUNERAL HOME —
1729 South Halsted Street, Chicago
Tel. 226-1344

Mažeika & Evans
Laidotuvių Direktorai
6845 SOUTH WESTERN AVE.
Tel. 737-8600-01
9837 SOUTH KEDZIE AVE.
Tel. 422-2000

EUDEIKIS
GAIDAS -- DAIMID
SENIAUSIA IR DIDIAUSIA LAIDOJIMO ĮSTAIGA
4605-07 SO. HERMITAGE AVENUE
Tel. 927-1741 — 1742
4330-34 SO. CALIFORNIA AVENUE
Telefonas 523-0440
MODERNISKOS AIR-CONDITIONED KOPLYCIOS

PETKUS
TEVAS IR SŪNUS
MARQUETTE FUNERAL HOME
2533 W. 71st Street
1410 So. 50th Ave., Cicero
Telef. 476-2345
TRYS MODERNISKOS KOPLYCIOS
AIKŠTĖS AUTOMOBILIAMS PASTATYTI

N A R I A I :
Chicago
Lietuvių
Laidotuvių
Direktorių
Asociacijos

AMBULANSO
PATARNAVIMAS
*
TURIME
KOPLYCIAS
VISO Miesto
DALYSE.

P. J. RIDIKAS
4354 So. HALSTED STREET Tel. YArda 7-1911

BUTKUS - VASAITIS
1446 So. 50th Ave., Cicero, Ill. Tel.: OLYmpic 2-1003

PETRAS BIELIŪNAS
4348 So. CALIFORNIA AVE. Tel.: LAFayette 3-3572

GEORGE F. RUDMINAS
3319 So. LITUANICA AVE. Tel.: YArda 7-1r38 - 1139

STEPONAS C. LACK IR SŪNUS
(LACKAWICZ)
2424 WEST 69th STREET REpublic 7-1213
11028 SOUTHWEST HIGHWAY, Palos Hills, Ill. 974-4415

PHILLIPS - LABANAUSKAS
3307 So. LITUANICA AVE. Tel.: YArda 7-3401

